

Sjanger og medisinsk forskning

Ordet «sjanger» (fra fransk *genre*, «slekt, art») vekker nok først og fremst tanker om musikk, kunst og litteratur. Hva har sjanger med medisinsk forskning og Språkspalten å gjøre?

Forskere innenfor lingvistikk, retorikk og pedagogikk har i de siste årene undersøkt flere skriftlige, muntlige og visuelle uttrykksformer, eller «teksttyper», også innenfor medisin (1–4). I denne relativt nye forskningstradisjonen blir sjanger definert som et sosialt fenomen der tekster som tilhører samme art (f.eks. diverse forskningsartikler, konsultasjoner, forelesninger osv.) har visse karakteristiske trekk til felles, i form av språk, struktur, formål og målgruppe. I tillegg til analyse av leksikalske, grammatiske og retoriske elementer i en tekst (eller gjerne i et stort korpus av tekster) er konteksten viktig i «sjangeranalysen» – for eksempel hvem som har laget teksten og hvem den er beregnet for eller hvordan den skal formidles (1, 5).

Originalartikkelen

Innenfor medisin er originalartikkelen ett av de mest gjenkjennelige eksemplene på en veletablert skriftlig sjanger, med sine fire faste hoveddeler, ofte forkortet til IMRAD (Introduction, Methods, Results and Discussion) i den engelskspråklige litteraturen (1–4). I tillegg til originalartikkelens sammendrag, litteraturliste, diverse figurer og tabeller har hver hoveddel sitt eget retoriske formål, som har oppstått og utviklet seg som et resultat av endrede behov i det medisinske forskningsmiljøet (5, 6).

International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE), også kjent som Vancouver-gruppen, har siden den ble stiftet i 1978 vært en viktig representant for dette forskningsmiljøet og har spilt en avgjørende rolle i defineringen av sjangeren «originalartikkel» (7). ICMJEs *Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals* gir blant annet forfattere, redaktører, fagvurderere og forlag en oppskrift på hvordan originalartikler bør

skrives, vurderes og publiseres. Disse retningslinjene følges i dag av over 600 nasjonale og internasjonale tidsskrifter og revideres hvert år av en komité, som blant andre består av en representant fra Tidsskriftet (7).

Sjangeranalyse

ICMJEs retningslinjer gir en oversikt over *hva* en originalartikkel bør inneholde, som for eksempel at man i innledningsdelen kort skal beskrive studiens bakgrunn, målsettinger og hypoteser (7). En sjangeranalyse, derimot, gir empiriske data som også kan vise *hvordan* slike artikler faktisk skrives. For eksempel vises det i over 94 % av de engelskspråklige originalartiklene i innledningsdelen til en oppfattet mangel i litteraturen (og dermed også en begrunnelse for studien) som ofte signaliseres med et kontrastivt adverb som «however» eller «nevertheless» (2, 4). Et annet eksempel er at studiens målsettinger i engelskspråklige originalartikler omtales i preteritum og ikke i presens, som ellers er vanlig i andre akademiske disipliner (4).

Resultatene fra sjangeranalyser kan ha pedagogisk anvendelse. I forskerutdanningskurs som English for academic purposes kan slike resultater utgjøre grunnlagsmaterialet for retningslinjer og oppgaver rettet mot skriveprosessen. I kurs der man tar utgangspunkt i deltakernes egne tekster, kan resultatene fra sjangeranalyse danne grunnlag for individuell språklig veiledning (8).

Formidling

Sjangeranalyse er også viktig i norsk-språklig sammenheng. Selv om Tidsskriftet anbefaler sine forfattere å følge ICMJEs retningslinjer, viser det seg at noen språklige konvensjoner i norske originalartikler

er forskjellige fra de engelske – de norske er blant annet preget av en mer personlig skrivemåte (9). Dette kan ha betydning for formidlingen av norske forskningsresultater gjennom den engelskspråklige litteraturen, der det for eksempel kan oppstå misforståelser eller uklarheter som et resultat av direkte oversettelse fra norsk til engelsk. Økt forståelse av hva sjangeren «originalartikkel» innebærer kan derfor ha betydning for norsk medisinsk undervisning, videreutdanning og forskning, særlig i et internasjonalt forskningsmiljø som domineres av et språk de færreste har som morsmål (10).

Daniel Lees Fryer
dlfryer@gmail.com
Ullensakergata 8
0655 Oslo

Oppgitte interessekonflikter: Ingen

Litteratur

- Swales JM. Genre analysis: English in academic research settings. Cambridge: Cambridge University Press; 1990.
- Nwogu KN. The medical research paper: structure and functions. English for Specific Purposes 1997; 16: 119–38.
- Skelton J. Analysis of the structure of original research papers: an aid to writing original papers for publication. Br J Gen Pract 1994; 44: 455–9.
- Fryer DL. Multidimensional genre-based discourse analysis of a corpus of English-language medical research articles. Masteroppgave. Oslo: Universitetet i Oslo, 2007. <http://wo.uio.no/as/WebObjects/theses.woa/wa/these?WORKID=67598> [25.4.2008].
- Bazerman C. Shaping written knowledge: the genre and the activity of the experimental article in science. Madison WI: University of Wisconsin Press, 1988.
- Sollaci LB, Pereira MG. The introduction, methods, results, and discussion (IMRAD) structure: a fifty-year survey. J Med Libr Assoc 2004; 92: 364–71.
- International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE). Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals: writing and editing for biomedical publication. ICMJE 2007. www.icmje.org [25.4.2008].
- English for academic purposes. Oslo: Den norske legeförening/Institutt for litteratur, områdestudier og europeiske språk, Universitetet i Oslo, 2008. www.legeföreningen.no/index.gan?kurskatalog_side=kursoversikt [25.4.2008].
- Fløttum K. En språklig analyse av norsk medisinsk prosa. Tidsskr Nor Lægeforen 2006; 126: 65–8.
- Dawson G, Lucocq B, Cottrell R et al. Mapping the landscape: national biomedical research outputs 1988–1995. London: Wellcome Trust, 1998.